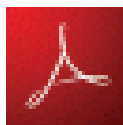

Epistel 398

Ludvig Holberg: Cort Adeler og
Tordenskjold [trykt 1750]

Version 1.0 - 17.03.2007

Epistola CCCXCVIII.

Til * *

Jeg haver viset udi min Dannemarks Historie, at Norge haver tilvejebragt fleere store Søe-Heldte, end noget andet Land efter *Proportion*. Blant dem kand man regne for de navnkundigste *Adelaer* og *Tordenskiold*, hvoraf hin var den største, og denne den mærkeligste. Jeg siger, at hin, nemlig *Adelaer*, var den største; efterdi han ved lang Tieneste udi fremmede Lande havde erhvervet sig stor Kundskab udi Søemandskab, og ved sin *Capacitet* og herlige Bedrifter var kommen paa det højeste Æres-Trin, og var bleven *General-Amiral*. Denne derimod var den mærkeligste, efterdi han uden Videnskab og uden *Education* udi nogle faa Aar *avancerede* fra Lærling til *Vice-Amiral*. Paa saadan hastig Forfremmelse findes ikkun faa Exempler udi Historien. Vel er sandt, at den første ogsaa gik frem udi *Galop*, men han *galoperede* dog ikke saa stærkt som den sidste, hvilken fast hver Aar blev beklædet med en højere *Charge*. Begges Forfremmelse var ej heller lige uformodentlig; thi *Adelaer* havde ligesom fra Barndommen opofret sig til Søemandskab, og gaaet igiennem *Navigations-Skoler*; da den anden derimod udi Ungdommen havde siddet paa et Skræder-Verksted, og siden staaet bag paa en Vogn; saa at der var Anseelse til at han enten skulde have været bleven Skræder eller Lakej. Det var en Lykke, at han i Tide *rebellerede* mod sine Forældre, og vendede sig til det, hvortil Naturen havde dannet ham, hvorved han i Steden for en slet Skrædder blev en stor Søe-Heldt. Man bestyrkes af dette Exempel i det, som jeg forhen haver antegnet om Naturens Virkning, at den er kraftigere, end all *Information*, Lærdom og Optugtelse: Og haver jeg anført mange Exempler til Beviis derpaa, sær af Græske og Romerske Historier. Begge disse tvende Søe-Mænd vare lige hurtige, kiække, dristige og lykkelige. Hin havde *Theorie*, og var lykkelig udi *Praxi*: Denne *practiserede* lykkelig uden *Theorie*; thi han var bleven en stor Søe-Mand alleene af egen Erfarenhed, og uden at have gaaet i *Navigations-Skole*. Det var derfor, at adskillige af hans *Actioner* bleve *criticerede*, som foretagne mod *Regler*. Om saadanne *Critiqver* vare vel eller ilde grundede, skal jeg ej kunde sige: Erfarenhed viser dog, at det undertiden regnes til Fornuft og Skiønsomhed at tilside sætte *Regler* og *Formaliteter*, og at bruge Lykken, naar man seer at have den ligesom i sin Lomme. Saadant seer man *habile* Spillere at i agttage, saa at de betiene sig af Lykken paa de Tider, naar de mærke sig af den samme *at favoriseres*; thi det heder da: Vi maa smeede, medens Jernet er varmt. Store og fast utroelige Ting ere derved blevne udvirkede: Thi den *Assurance*, som findes hos Anføreren, indprændter den Underhavende en Tilliid, saa at de ofte vinde, efterdi de troe sig ikke at kunde tabe. Hvis man saadant nægter, taler man mod Erfarenhed, som dagligen viser, at der ere visse lykkelige og forvorpne Dage, og at Lykken ligesom haver opofret sig til visse Personer, og hos nogle paa visse Tider og Timer. Vore tvende Norske Heldte vare store Søe-Mænd. Hos den første *coopererede* Konsten med Naturen, og hos den sidste virkede Naturen alleene: Og

kand man deraf slutte, at man bør give Fortrin til den første, med mindre man vil holde for, at Lærdom og *Information* er af ingen Nytte. Derforuden vare begges Bedrifter ikke lige store, kunde ej heller være, efterdi den første udi mange Aar havde gjort Tieneste til Søes, da den sidste derimod var som et Vejer-Lys, der lod sig see og ligesom forsvandt paa eengang. Endelig foraarsagede Mangel paa *Information*, at *Tordenskiold* havde intet hvorved han kunde *recommendere* sig, naar en Kriig var bragt til Ende, da *Adelaer* derimod formedelst sine Videnskaber kunde *conservere* den Anseelse, som han udi Kriig havde erhvervet; hvilket ogsaa skeede: Thi han *administrerede* siden det Danske Søvæsen, indrettede *Søe-Etaten* efter den Hollandske Maade, og lod bygge de *Galleier*, som udi den Skaanske Kriig bleve brugte. Saadanne Tienester kunde *Tordenskiold* ikke gjøre; Tvertimod Mangel paa *Information* bragte ham til af en falsk *point d'honneur* at *duellere* med en Figtmester, som skildte ham ved Livet udi hans blomstrende Alder. Jeg forbliver &c.

BA's Holberg-sider

De fleste af mine Holberg-artikler indgår i »[Et åbent sind? Om Holberg's tænkning](#)«. Bogen foreligger som foreløbig udgave, der kan downloades gratis. Den vil blive udbygget og bearbejdet i løbet af 2006-2008. De artikler der har med »[Jeppe på Bjerget](#)« at gøre vil dog blive udgivet for sig i 2007.

I bogen er der afsnit om **Holberg's breve**, hans fortolkning af **naturretten og folkeretten**, hans **arbejde som filosof og teolog** - og en særlig del af hans **historieskrivning**; som eksempler på det sidste er valgt 'historier' om den albanske fyrste **Skanderbeg** og om profeten **Muhammed**.

I tilknytning til bogen har jeg samlet et [udvalg af Holberg-ting](#) [PDF] og lagt i en digital udgave på internettet. Det drejer sig bl.a. om komedien om **Gert Westphaler**, en række **epistler** og om værket om **natur- og folkeretten**.

Desuden har jeg påbegyndt en [oversigt over links \(og litteratur\) om Oplysningstiden](#).

ANDRE ARTIKLER (ENKELTE AF DISSE ER AF ANDRE FORF.):

ABRACADABRA: DIGITAL HOLBERG: artikler der er listet på *Open Directory Project*, her er de opdelt i emnegrupper | [Holberg's egne tekster](#) på nettet | [Rahbek's Holberg-udgave 1804-1814](#) | [Billeskov Jansen's udgave af: Værker i tolv bind](#) (indholdsfortegnelsen) | [Litteraturliste](#)

Teater: [Holberg-teater i Kalundborg](#) | [Holberg i Korsør](#) | [Krabasken i Kalundborg](#) [indgår i »*Et åbent sind*«] | [Niels Klim i Kalundborg](#) | [Niels Klim på Falster](#) | [Antihelten Jeppe](#) [indgår i »*Et åbent sind*«] | [Jeppe på gyngende grund](#) [om dansk-polsk opsætning; indgår i »*Et åbent sind*«]

Naturretten. Retsforhold (Supplerende): [Holberg og Bierne](#) | [Holberg, Naturretten og juristerne](#) (Ditlev Tamm i Kalundborg) | [Hugo Grotius](#) | [Deres velfortjente straf](#) (udstilling i Kalundborg)

Personer: [Holberg's konger](#) (Frederik IV, Christian VI og Frederik V) | Holberg's uven, juristen og historikeren [Andreas Hojer](#) | [Africanus og Gynther fra Havrebjerg](#)

Steder: [Sorø](#) | [Brorupgaard - Havrebjerg](#) | [Tersløsegård](#): Holberg's gods ved Sorø | [Theobald Stein's Holberg-statue ved Det Kongelige Teater i København](#)

Sprog: [Sprog og typografi](#) hos Holberg | **Udgivere og forskere:** [Thomas Bredsdorff](#) (Holberg-medaljen 2005)

Du kan åbne linkene så de fremkommer i **denne ramme** - eller så de fremkommer i et **nyt vindue**; brug *højreklik* til at vælge.

Denne rammes adresse: <http://bjoerna.dk/Holberg/links.htm> | Udgiver: [Kultursociolog Børn Andersen](#)